

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

จากการวิเคราะห์สัญลักษณ์สำคัญในพิธีบุญหลังบ้านและพิธีเสียดะมะกะบานของหมู่บ้านกระเตื้อง โดยอาศัยกรอบแนวคิดทางมานุษยวิทยา จากงานของ Victor Turner (1967) และแนวทางการศึกษาของ Charles F. Keyes ในเรื่องการศึกษาาระบบคิดชาวบ้าน (1991) วิทยานิพนธ์นี้ เริ่มต้นนำเสนอจากนิยามของสัญลักษณ์สำคัญที่ไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะพฤติกรรมของผู้ที่มีอายุในช่วงอายุ 50-80 ปีเท่านั้น หากยังหมายถึงการกระทำ พฤติกรรม และคำพูดที่ใช้ในบริบทของพิธีกรรมนั้น สัญลักษณ์ที่สำคัญที่ผู้ศึกษาให้ความสนใจคือ (1) รูปปั้นตุ๊กตาดินเหนียวคน, สัตว์, สิ่งของ (2) กระบะกากกล้วย (3) เครื่องเขน (4) ก่อพระทราย (5) ขันททราย (6) ทางสามแพร่ง (7) คำพูดกรวดน้ำ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์หรือตัวแทนชีวิต คน สัตว์ ที่มีอยู่จริงในหมู่บ้านกระเตื้อง จากการตีความหมายสัญลักษณ์สำคัญดังกล่าว โดยใช้แนวทางการศึกษาระบบคิดชาวบ้านของ Charles F. Keyes ในเรื่องวิทยาศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethnoscience) หรือ Cognitive Anthropology คือ การจำแนกสัญลักษณ์สำคัญดังกล่าวตามคุณลักษณะว่า ความคิดเหล่านี้มีส่วนสัมพันธ์และสอดคล้องกับธรรมชาติที่แวดล้อมของหมู่บ้านกระเตื้อง และจากสภาพแวดล้อมดังกล่าว ทำให้พิธีบุญหลังบ้านและพิธีเสียดะมะกะบานเกิดขึ้นจากระบบคิดของชาวบ้านที่ว่า การเจ็บไข้ได้ป่วย เกิดสิ่งไม่ดีขึ้นกับคน สัตว์ ในสังคมบ้านกระเตื้อง เกิดจากการกระทำของผี

ดังนั้นการตีความหมายสัญลักษณ์สำคัญดังกล่าวในขั้วความรู้สึก (Sensory Pole) พิธีบุญหลังบ้านและพิธีเสียดะมะกะบาน ตีความหมายได้ว่า เป็นพิธีส่งปีเก่ารับปีใหม่ของไทยด้วยการทำพิธีทางศาสนาพุทธและพิธีสะเดาะเคราะห์ ที่ทำให้ชาวบ้านกระเตื้องเกิดความสบายใจ มั่นใจใน การที่จะดำเนินชีวิตต่อไปว่า จะไม่มีสิ่งไม่ดีมารบกวน และพิธีนี้ยังทำให้เห็นถึงบทบาทและสถานะภาพของผู้หญิงที่เกิดจากกฎระเบียบของสังคม ส่วนในขั้วอุดมคติ (Ideological Pole) พิธีบุญหลังบ้านและพิธีเสียดะมะกะบาน สะท้อนให้เห็นระบบคิดและความเชื่อของชาวบ้านกระเตื้อง รวมไปถึงบรรทัดฐานการแบ่งแยกบทบาทหน้าที่ของเพศหญิงและเพศชายจากความคิดเรื่องไตรภูมิ ที่ปกป้องถึงโลกทัศน์และความเชื่อที่ประกอบไปด้วย พุทธศาสนา ลัทธิพราหมณ์ ความเชื่อเรื่องผี (Animism)

ขณะเดียวกันพิธีบุญหลังบ้านและพิธีเสียดะแบะกะบานยังแสดงให้เห็นถึงลักษณะทางโครงสร้าง และการจัดระเบียบทางสังคมของหมู่บ้านกระต๊องได้อีกด้วย

สังคมหมู่บ้านกระต๊องถึงแม้ผู้ชายจะมีบทบาทเป็นผู้มา แต่พื้นฐานทางโครงสร้างของสังคมของหมู่บ้านกระต๊องในอดีตให้ความสำคัญกับการสืบเชื้อสายฝ่ายหญิง รวมทั้งการตั้งบ้านเรือนกับครอบครัวฝ่ายหญิงหลังแต่งงาน ผู้หญิงจึงเป็นเจ้าของหมู่บ้านที่แท้จริง นับแต่เจ้าของที่ดินการทำมาหากิน และรับผิดชอบในการประกอบพิธีกรรมดั้งเดิมของหมู่บ้าน และการที่พุทธศาสนาเข้ามามีบทบาทเหนือความเชื่อเดิม ทำให้ฐานะบทบาทของเพศหญิงต่ำกว่าก็จริง แต่ผู้หญิงก็ยังมีบทบาททางพิธีกรรมเฉพาะในเรื่องการโม่ถือผี ในพิธีกรรมทางพุทธศาสนาผู้หญิงจะมีบทบาทหรือหน้าที่ในการให้ความสะดวกในการทำบุญ ทั้งในขั้นของความรู้จักและช่วยเหลือ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย